

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola
Ferenc Rakoczi II Transcarpathian Hungarian College of Higher Education

Кафедра Tanszék Department	Біологія та хімія Biológia és Kémia Biology and Chemistry
Галузь знань Képzési terület Field of study	A Освіта A Oktatás A Education
Спеціальність Szak Specialty (major)	A4 Середня освіта A4.15 Середня освіта (Природничі науки) A4 Középfokú oktatás A4.15 Középfokú oktatás (Természettudományok) A4 Secondary education A4.15 Secondary education (Natural sciences)
Освітня програма (код в ЄДЕБО, назва, посилання) Képzési program (JEDEBO kód, név, link) Study programme	85935, Природничі науки 85935, Természettudományok 85935, Natural sciences https://kme.org.ua/wp-content/uploads/2026/02/op_prirodnichi-nauki_2025.pdf
Курс Évfolyam Class year	I

Ступінь вищої освіти Képzési szint	BSC/BA	Форма навчання Tagozat	Денна/Nappali	Навчальний рік Tanév	2025/2026	Семестр Félév	1
---	--------	-----------------------------------	---------------	---------------------------------	-----------	--------------------------	---

Силабус / Sillabusz (Tárgyleírás)*

Код, назва освітнього компонента (код з ОП, НП) A képzési komponens kódja, megnevezése (a képzési programból vagy mintatantervből)	OK 1. Історія та культура України OK 1. Ukrajna története és kultúrája OK 1. History and Culture of Ukraine
Тип освітнього компонента (навчальної дисципліни) A képzési komponens (tantárgy) típusa	Обов'язковий Kötelező Compulsory
Кількість кредитів Kreditérték	3
Всього годин Összóraszám	90
У тому числі Ebből	Лекції / Előadás: 16 Практичні (семінарські) заняття / Szeminárium, gyakorlati: 14 Лабораторні заняття / Laboratórium: 0 Самостійна робота / Önálló munka: 60

* **Силабус** – документ організації освітнього процесу, що містить обсяг освітнього компонента в кредитах ЄКТС та його розподіл у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять, зміст (тематику: основні теми, у тому числі теми практичних, семінарських та лабораторних занять, орієнтовну тематику індивідуальних та/або групових завдань), результати навчання з освітнього компонента, методи і засоби оцінювання результатів навчання, передумови для вивчення дисципліни (пререквізити)).

A **sillabusz** (tárgyleírás) oktatásszervezési dokumentum, amely tartalmazza a képzési komponens ECTS-kreditekben megadott értékét, valamint annak órákra lebontott elosztását az oktatás különböző formái és a foglalkozások típusa szerint. A sillabusz tartalmazza a tananyagot (tematika: főbb témák, beleértve a gyakorlati, szemináriumi és laboratóriumi foglalkozások témáit, valamint az egyéni és/vagy csoportos feladatok javasolt témáit), az adott oktatási komponenshez kapcsolódó elvárt tanulási eredményeket, az értékelés módszereit és eszközeit, valamint a tantárgy felvételének előfeltételeit (a prerekvizitumokat).

<p>Викладач, відповідальний за освітній компонент (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада, адреса електронної пошти) Tárgyfelelős oktató (család- és utónév, tudományos fokozat, cím, e-mail)</p>	<p>Вароді Наталія Váradí Natália Natalia Varadi varadi.natalia@kmf.org.ua</p>
<p>Викладачі, відповідальні за читання лекцій (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада, адреса електронної пошти) Az előadásokat tartó oktatók (család- és utónév, tudományos fokozat, cím, e-mail)</p>	<p>Вароді Наталія Váradí Natália Natalia Varadi varadi.natalia@kmf.org.ua</p>
<p>Викладачі, відповідальні за практичні, семінарські заняття (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада, адреса електронної пошти) A szemináriumokat, gyakorlatikat tartó oktatók (család- és utónév, tudományos fokozat, cím, e-mail)</p>	<p>Варга Роберт Varga Róbert Robert Varga varga.robert@kmf.org.ua</p>
<p>Викладачі, відповідальні за лабораторні заняття (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада, адреса електронної пошти) A laboratóriumi órákat tartó oktatók (család- és utónév, tudományos fokozat, cím, e-mail)</p>	<p>–</p>
<p>Пререквізити навчальної дисципліни (коди ОК з ОП / навчального плану) Előtanulmányi követelmények (a képzési komponensek kódja a képzési programból / mintatantervből)</p>	<p>–</p>
<p>Анотація дисципліни, мета, завдання A tárgy rövid annotációja, tárgya és céljai</p>	<p>Мета вивчення навчальної дисципліни «Історія та культура України»: Метою курсу є ознайомлення студентів з основними етапами, процесами та ключовими діячами історії та культури України, формування в них чутливості до національної та європейської культурної спадщини, усвідомлення ідентичності та здатності до критичного осмислення історичних явищ. Студенти повинні засвоїти закономірності та особливості політичного, економічного, соціального й культурного розвитку України, а також історію взаємин країни з іншими державами та народами. Курс надає уявлення про сучасні підходи до історичної інтерпретації національної культури, її еволюцію та основні досягнення. Ще одним завданням є формування системи знань, що дозволяє усвідомити обумовленість історичних, мистецьких і соціально-економічних процесів в Україні від прадавніх часів до початку XXI століття, а також значущість цих знань для орієнтації в сучасному світі. Основні завдання навчальної дисципліни: – узагальнення історичного досвіду української державності, ознайомлення з традиціями національного державотворення, а також осмислення значення боротьби за незалежність і її збереження; – історичний огляд суспільно-політичних та економічних процесів в Україні з особливою увагою до основних етапів, змісту та організаційних форм національно-визвольних рухів;</p>

- висвітлення постатей видатних і ключових історичних діячів в українській історії, аналіз їхньої ролі та значення;
- ознайомлення з особливостями розвитку матеріальної та духовної культури українського народу, а також показ зв'язків цієї культури в контексті світової культури;
- поглиблення історичних знань студентів через розуміння процесів минулого з метою формування ефективних і гуманістичних ціннісних орієнтацій, що відповідають викликам сучасної історичної та культурної дійсності.

Az „Ukrajna története és kultúrája” című tantárgy célja: A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerjék Ukrajna történelmének és kultúrájának főbb korszakait, folyamatait, szereplőit, valamint kialakuljon bennük a nemzeti és európai kulturális örökség iránti érzékenységgel, identitástudattal és kritikus értelmezési képességgel. Hogy a hallgatók elsajátítsák Ukrajna politikai, gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésének törvényszerűségeit és sajátosságait, valamint az ország más államokkal és népekkel fenntartott kapcsolatainak történetét. A kurzus betekintést nyújt a nemzeti kultúra történeti értelmezésének kortárs megközelítéseibe, annak fejlődési folyamataiba, valamint legjelentősebb eredményeibe. Cél továbbá egy olyan tudásrendszer kialakítása, amely feltárja Ukrajna történeti, művészeti és társadalmi-gazdasági folyamatainak meghatározottságát az őskortól a 21. század elejéig, és tudatosítja a tudás fontosságát a jelenkori tájékozódás szempontjából.

A tantárgy fő feladatai:

- Az ukrán államiság történeti tapasztalatainak összegzése, a nemzeti államiság hagyományainak bemutatása, valamint a függetlenségért és annak megőrzéséért folytatott küzdelem jelentőségének értelmezése;
- Ukrajna társadalompolitikai és gazdasági folyamatait feltáró történeti áttekintés, különös tekintettel a nemzeti felszabadító mozgalmak főbb szakaszaira, tartalmára és szervezeti formáira;
- Ukrajna történelme során kiemelkedő, meghatározó történelmi személyiségeinek, azok szerepének és jelentőségüknek bemutatása;
- Az ukrán anyagi és szellemi kultúra fejlődési sajátosságainak ismertetése, valamint a kultúra kapcsolódásainak bemutatása a világkultúra kontextusában;
- A hallgatók történelmi tudásának elmélyítése a múlt folyamatainak megértése révén, mely segíti őket a jelen történelmi és kulturális kihívásaihoz illeszkedő, hatékony és humanista értékorientációk kialakításában.

Objective of the Course “History and Culture of Ukraine”:

The aim of the course is to acquaint students with the main stages, processes, and key figures in the history and culture of Ukraine, to foster sensitivity to national and European cultural heritage, to develop an awareness of identity, and to cultivate the ability to critically interpret historical phenomena.

Students are expected to acquire knowledge of the patterns and specific features of Ukraine’s political, economic, social, and cultural development, as well as the history of the country’s relations with other states and peoples.

The course provides an understanding of contemporary approaches to the historical interpretation of national culture, its evolution, and its principal achievements.

Another important objective is to develop a system of knowledge that enables students to comprehend the interconnectedness of historical, artistic, and socio-economic processes in Ukraine from ancient times to the beginning of the 21st century, as well as the relevance of this knowledge for navigating the modern world.

Main Tasks of the Academic Discipline:

- to generalize the historical experience of Ukrainian statehood, to acquaint students with the traditions of national state-building, and to reflect upon the significance of the struggle for independence and its preservation;
- to provide a historical overview of socio-political and economic processes in Ukraine, with particular attention to the main stages, content, and organizational forms of national liberation movements;
- to highlight the figures of prominent and key historical personalities in Ukrainian history, analyzing their role and significance;
- to familiarize students with the specific features of the development of the material and spiritual culture of the Ukrainian people, as well as to demonstrate the interconnections of this culture within the context of world culture;
- to deepen students’ historical knowledge through an understanding of past processes, with the aim of shaping effective and humanistic value orientations that correspond to the challenges of contemporary historical and cultural reality.

**Основна тематика
дисципліни
Тематика**

Основні теми лекцій:

1. Формування та етапи розвитку Русі-України
2. Київська держава (Русь-Україна) наприкінці X – на початку XI ст.
3. Київська держава від другої половини XI до початку XIII ст.
4. Історія Галицько-Волинської держави
5. Українські землі під владою Великого князівства Литовського та інших держав (друга половина XIV – XV ст.)
6. Українські землі у XVI ст.
7. Українські землі наприкінці XVI – на початку XVII ст.
8. Українська національно-визвольна війна XVII ст.
9. Українські землі від середини XVII – до початку XVIII ст.
10. Українські землі у другій та третій третині XVIII ст.
11. Українські землі під владою Російської імперії наприкінці XVIII – на початку XIX ст.
12. Західноукраїнські землі під владою Австрійської імперії наприкінці XVIII – у першій половині XIX ст.
13. Українські землі під владою Російської імперії у другій половині XIX ст.
14. Західноукраїнські землі у складі Австро-Угорщини у другій половині XIX ст.
15. Українські землі під владою Російської імперії на початку XX ст.
16. Західноукраїнські землі під владою Австро-Угорщини на початку XX ст.
17. Україна у період Першої світової війни
18. Українська революція та боротьба за відновлення державності
19. Зміцнення комуністичного тоталітарного режиму в Україні
20. Західноукраїнські землі у міжвоєнний період
21. Україна у Другій світовій війні
22. Україна у повоєнний період
23. Україна у період деєсталінізації
24. Україна у період загострення кризи радянської системи
25. Відновлення незалежності України
26. Незалежна Україна

Az előadások főbb témái:

1. A Rusz–Ukrajna kialakulása és fejlődési szakaszai
2. A Kijevi Állam (Rusz–Ukrajna) a 10. század végén és a 11. század elején
3. A Kijevi Állam a 11. század második felétől a 13. század elejéig
4. A Halics–Volinyi Állam története
5. Az ukrán földek a Litván Nagyfejedelemség és más hatalmak fennhatósága alatt (14. század második fele – 15. század)
6. Az ukrán földek a 16. században
7. Az ukrán földek a 16. század végén és a 17. század elején
8. A 17. századi ukrán nemzeti-felszabadító háború
9. Az ukrán földek a 17. század közepétől a 18. század elejéig
10. Az ukrán földek a 18. század második és harmadik harmadában
11. Az ukrán földek az Orosz Birodalom fennhatósága alatt a 18. század végén és a 19. század elején
12. A nyugat-ukrán földek az Osztrák Birodalom fennhatósága alatt a 18. század végétől a 19. század első feléig
13. Az ukrán földek az Orosz Birodalom fennhatósága alatt a 19. század második felében
14. A nyugat-ukrán földek az Osztrák–Magyar Monarchiában a 19. század második felében
15. Az ukrán földek az Orosz Birodalom fennhatósága alatt a 20. század elején
16. A nyugat-ukrán földek az Osztrák–Magyar Monarchia fennhatósága alatt a 20. század elején
17. Ukrajna az első világháború időszakában
18. Az ukrán forradalom és az államiság visszaállításáért folytatott küzdelem
19. A kommunista parancsuralmi rendszer megszilárdulása Ukrajnában
20. A nyugat-ukrán földek a két világháború között
21. Ukrajna a második világháborúban
22. Ukrajna a háborút követő időszakban
23. Ukrajna a desztalinizáció időszakában
24. Ukrajna a szovjetrendszer válságának elmélyülése idején
25. Ukrajna függetlenségének visszaszerzése
26. A független Ukrajna

Main Topics of the Lectures:

1. The Formation and Developmental Stages of Rus'–Ukraine
2. The Kyivan State (Rus'–Ukraine) at the End of the 10th and the Beginning of the 11th Century
3. The Kyivan State from the Second Half of the 11th Century to the Beginning of the 13th Century
4. The History of the Halych–Volhynian State
5. Ukrainian Lands under the Rule of the Grand Duchy of Lithuania and Other States (Second Half of the 14th – 15th Century)
6. Ukrainian Lands in the 16th Century
7. Ukrainian Lands in the Late 16th and Early 17th Century
8. The Ukrainian National Liberation War of the 17th Century
9. Ukrainian Lands from the Mid-17th to the Early 18th Century
10. Ukrainian Lands in the Second and Third Thirds of the 18th Century
11. Ukrainian Lands under the Rule of the Russian Empire at the End of the 18th and the Beginning of the 19th Century
12. Western Ukrainian Lands under the Rule of the Austrian Empire at the End of the 18th and in the First Half of the 19th Century
13. Ukrainian Lands under the Rule of the Russian Empire in the Second Half of the 19th Century
14. Western Ukrainian Lands within the Austro-Hungarian Empire in the Second Half of the 19th Century
15. Ukrainian Lands under the Rule of the Russian Empire at the Beginning of the 20th Century
16. Western Ukrainian Lands under the Rule of the Austro-Hungarian Empire at the Beginning of the 20th Century
17. Ukraine during the First World War
18. The Ukrainian Revolution and the Struggle for the Restoration of Statehood
19. The Consolidation of the Communist Totalitarian Regime in Ukraine
20. Western Ukrainian Lands in the Interwar Period
21. Ukraine during the Second World War
22. Ukraine in the Post-War Period
23. Ukraine during the Period of De-Stalinization
24. Ukraine during the Deepening Crisis of the Soviet System
25. The Restoration of Ukraine's Independence
26. Independent Ukraine

Основні теми семінарських занять:

1. Україна в доісторичну добу: археологічні культури та перші форми суспільної організації.
2. Княжий етап в історії України: політична структура, соціально-економічні процеси та роль Києва.
3. Історичні та соціальні чинники становлення державності східних слов'ян. Дискусія навколо норманської та антинорманської концепцій походження держави Русі.
4. Формування Київської держави: політичні та суспільні передумови. Християнізація Русі – причини, механізми та культурно-цивілізаційні наслідки.
5. Культурний розвиток Київської Русі: освіта, наукові знання та мистецькі традиції. Особливості архітектури доби Русі.
6. Роль християнської церкви у суспільному та культурному житті Київської Русі.
7. Литовсько-польський період української історії: політичні трансформації та становище українських земель.
8. Українська культура XIV – середини XVII ст.: освіта, література, мистецтво.
9. Українська гетьманська держава (1648 – кінець XVIII ст.): суспільно-політична організація та міжнародні відносини.
10. Передумови появи українського козацтва. Виникнення та організаційна структура Запорозької Січі. Специфіка суспільного й військового устрою запорозьких козаків.
11. Історіографічна та культурна спадщина козацької доби: літописи, народні думи й пісенний епос.

12. Українське бароко як «перше культурне відродження». Національні особливості в архітектурі, малярстві та літературі.
13. Філософська та освітня діяльність Григорія Сковороди у контексті української культури XVIII ст.
14. Ліквідація інституційної автономії Гетьманщини та поступове включення українських земель до складу Російської імперії у XVIII ст.
15. Україна у складі Австро-Угорської імперії (кінець XVIII – початок XX ст.)
16. Українські землі у XIX – на початку XX ст.: соціальні трансформації, культурний розвиток та національний рух.
17. Театр та музичне мистецтво в Україні XIX – початку XX ст.: провідні діячі та культурна роль у суспільстві.
18. Національно-демократична революція в Україні (1917–1920 рр.): причини, перебіг та наслідки.
19. Радянська Україна у 1920–1930-х роках: модернізаційні процеси та трагедія «розстріляного відродження».
20. Україна в роки Другої світової війни та в період повоєнної відбудови.
21. Україна в добу «відлиги» та застою. Шлях до незалежності
22. Україна в умовах незалежності (1991–2010): суспільно-політичні трансформації та культурні здобутки.

A szemináriumok fő témakörei:

1. Ukrajna a történelem előtti korban: régészeti kultúrák és a társadalmi szerveződések első formái.
2. A fejedelmi korszak Ukrajna történetében: politikai struktúra, társadalmi-gazdasági folyamatok és Kijev szerepe.
3. Az államiság kialakulása a keleti szlávoknál: történeti és társadalmi tényezők; vita a normann és antinormann elméletek körül a Rusz eredetéről.
4. A Kijevi Rusz kialakulása: politikai és társadalmi előfeltételek; a kereszténység felvétele – okai, folyamatai és kulturális-civilizációs következményei.
5. A Kijevi Rusz kulturális fejlődése: oktatás, tudományos ismeretek és művészeti hagyományok; az orosz korszak építészetének sajátosságai.
6. A keresztény egyház szerepe a Kijevi Rusz társadalmi és kulturális életében.
7. Ukrajna története a litván–lengyel uralom időszakában: politikai átalakulások és az ukrán területek helyzete.
8. Az ukrán kultúra a 14. századtól a 17. század közepéig: oktatás, irodalom és művészet.
9. A hetmani állam (1648 – 18. század vége): társadalmi-politikai berendezkedés és nemzetközi kapcsolatok.
10. Az ukrán kozákság megjelenésének előfeltételei: a Zaporozsjei Sics kialakulása és szervezeti struktúrája; a zaporozsjei kozákok társadalmi és katonai rendje.
11. A kozák korszak historiográfiai és kulturális öröksége: krónikák, népi dumák és epikus énekek.
12. Az ukrán barokk mint az „első kulturális újjászületés”: nemzeti sajátosságok az építészetben, festészetben és irodalomban.
13. Hryhorij Szkovoroda filozófiai és oktatói munkássága a 18. századi ukrán kultúra összefüggésében.
14. A hetmanság intézményi autonómiájának felszámolása és az ukrán területek fokozatos beillesztése az Orosz Birodalomba a 18. században.
15. Ukrajna az Osztrák–Magyar Monarchia keretében (18. század vége – 20. század eleje).
16. Az ukrán területek a 19. – 20. század elején: társadalmi átalakulások, kulturális fejlődés és a nemzeti mozgalom.
17. A színház és a zenei művészet Ukrajnában a 19. – 20. század elején: kiemelkedő személyiségek és társadalmi szerepük.
18. Az ukrán nemzeti–demokratikus forradalom (1917–1920): okok, lefolyás és következmények.
19. A szovjet Ukrajna az 1920–1930-as években: modernizációs folyamatok és a „kivégzett reneszánsz” tragédiája.
20. Ukrajna a második világháború éveiben és a háború utáni újjáépítés időszakában.
21. Ukrajna az „enyhülés” és pangás időszakában; az önállóság felé vezető út.
22. Ukrajna a függetlenség időszakában (1991–2010): társadalmi-politikai átalakulások és kulturális eredmények.

Core themes of the seminars:

1. Ukraine in Prehistoric Times: Archaeological cultures and the first forms of social organization.
2. The Princely Period in Ukrainian History: Political structure, socio-economic processes, and the role of Kyiv.
3. The Formation of Statehood among the Eastern Slavs: Historical and social factors; the debate between Normanist and Anti-Normanist theories regarding the origins of Rus'.
4. The Emergence of Kyivan Rus': Political and social preconditions; the Christianization of Rus' – causes, processes, and cultural-civilizational consequences.
5. The Cultural Development of Kyivan Rus': Education, scientific knowledge, and artistic traditions; features of architecture in the Old Rus' era.
6. The Role of the Christian Church in the Social and Cultural Life of Kyivan Rus'.
7. Ukraine under Lithuanian–Polish Rule: Political transformations and the situation of Ukrainian territories.
8. Ukrainian Culture from the 14th Century to the Mid-17th Century: Education, literature, and art.
9. The Hetmanate (1648 – Late 18th Century): Socio-political system and international relations.
10. Preconditions for the Emergence of the Ukrainian Cossacks: Formation and organizational structure of the Zaporizhian Sich; social and military order of the Zaporizhian Cossacks.
11. Historiographical and Cultural Heritage of the Cossack Era: Chronicles, folk *dumy* and epic songs.
12. Ukrainian Baroque as the “First Cultural Renaissance”: National features in architecture, painting, and literature.
13. The Philosophical and Educational Legacy of Hryhorii Skovoroda in the Context of 18th-Century Ukrainian Culture.
14. The Abolition of the Hetmanate’s Institutional Autonomy and the Gradual Incorporation of Ukrainian Lands into the Russian Empire in the 18th Century.
15. Ukraine within the Austro-Hungarian Monarchy (Late 18th – Early 20th Century).
16. Ukrainian Territories in the 19th – Early 20th Century: Social transformations, cultural development, and the national movement.
17. Theatre and Musical Arts in Ukraine in the 19th – Early 20th Century: Prominent figures and their social role.
18. The Ukrainian National-Democratic Revolution (1917–1920): Causes, course, and consequences.
19. Soviet Ukraine in the 1920s–1930s: Modernization processes and the tragedy of the “Executed Renaissance.”
20. Ukraine during the Second World War and the Post-War Reconstruction Period.
21. Ukraine during the “Thaw” and the Period of Stagnation; the Road to Independence.
22. Ukraine in the Period of Independence (1991–2010): Socio-political transformations and cultural achievements.

Основні теми для самостійної роботи:

1. Трипільська культура та її значення для формування побуту й мистецтва східнослов'янських народів.
2. Культури кіммерійців, скіфів і сарматів.
3. Давньогрецькі міфи та їхній вплив на культуру античного Причорномор'я.
4. Архітектура і скульптура в античній культурній традиції.
5. Особливості внутрішньої та зовнішньої політики Київської держави в епоху Володимира Великого та Ярослава Мудрого, їхня роль у державному будівництві.
6. Володимир Мономах як представник християнського гуманізму.
7. Іларіон Київський про єдність і велич руської землі.
8. Давньоруське літописання: концепція всесвітньої історії та людського буття.
9. Образ світу у «Слові о полку Ігоревім».
10. Давньоруське іконописне мистецтво.
11. Софія Київська як визначна пам'ятка культури Русі.
12. Галицько-Волинське князівство як продовження та збереження політичної спадщини Київської Русі.
13. Проблематика особистості у «Слові Данила Заточника».

14. Юрій Дрогобич – вчений-гуманіст доби раннього Відродження.
15. Іван Вишенський про свободу особистості й народу.
16. Книгодрукування та становлення гуманістичних ідей в Україні.
17. «Русинський Демосфен» Станіслав Оріховський.
18. Українська фортифікаційна архітектура XIV–XVI ст.: від готики до ренесансу.
19. «Пересопницьке Євангеліє» як національна святиня.
20. Передумови та чинники виникнення українського козацтва.
21. Постаць гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного та його діяльність у протидії турецькій експансії.
22. Причини, перебіг та наслідки козацько-селянських виступів кінця XVI – першої половини XVII ст.
23. Петро Могила – церковний реформатор, освітній діяч і меценат.
24. Просвітницька діяльність Києво-Могилянської академії.
25. Національно-визвольна війна середини XVII ст.: характер, рушійні сили, особливості та її підсумки.
26. Богдан Хмельницький як засновник козацької державності, полководець і дипломат.
27. Переяславська угода та Березневі статті: зміст і наукові оцінки.
28. Доба Руїни: її причини, сутність і наслідки для українських земель.
29. Державницька та політична діяльність гетьмана Івана Мазепи.
30. Культурне життя в епоху Івана Мазепи.
31. Українське бароко: феномен і культурні особливості.
32. Погляди Феофана Прокоповича на людину, державу, церкву й мистецтво.
33. Вчення Григорія Сковороди про «сродну працю».
34. Гайдамацький рух в Україні XVIII ст. та Коліївщина: витоки і наслідки.
35. Політичні, соціальні та економічні процеси на українських землях у складі Російської імперії (кінець XVIII – XIX ст.).
36. Політичний і соціально-економічний розвиток українських земель під владою Австрійської та Австро-Угорської монархії (кінець XVIII – XIX ст.).
37. М. Березовський, Д. Бортнянський, А. Ведель як класики духовної й світської музики.
38. Українське національне відродження у XIX ст.
39. Погляди Миколи Костомарова на національну ідентичність українців і їхню культуру.
40. Використання порівняльно-історичного методу в культурологічних студіях Михайла Драгоманова.
41. Концепція розвитку історії української культури у творчій спадщині Івана Франка.
42. «Українська ідея» в культурологічних підходах Михайла Грушевського.
43. Питання європеїзації української культури у творах Миколи Хвильового.
44. Художня творчість Григорія та Дмитра Левицьких.
45. Живопис Володимира Боровиковського.
46. Український романтизм.
47. «Енеїда» І. Котляревського як перший твір нової української літератури.
48. Роль Тараса Шевченка у культурному житті XIX ст.
49. Образ старої України у «Вечорах на хуторі біля Диканьки» М. Гоголя.
50. Михайло Старицький і становлення українського професійного театру.
51. Микола Лисенко – засновник української класичної музики.
52. Творчість Лесі Українки.
53. Іван Франко як видатний культурний діяч.
54. Виникнення й еволюція українських політичних партій на межі XIX – XX ст.
55. Формування українських діаспор у Східній та Західній Європі наприкінці XIX – на початку XX ст.
56. Українські землі в революційних подіях 1905–1907 рр.
57. Створення Української Центральної Ради та її діяльність (березень 1917 – квітень 1918 рр.).
58. Наукова й політична спадщина Михайла Грушевського.
59. Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського.
60. Директорія УНР: політичний режим і причини поразки.
61. Більшовицький режим в Україні 1919–1920 рр. та політика «воєнного комунізму».
62. Повстанський рух і його місце у подіях Української революції 1917–1921 рр.
63. Західноукраїнська Народна Республіка та події 1918–1919 рр.
64. Воєнні дії на українських землях у 1919–1920 рр. та радянсько-польська війна.

65. Господарський розвиток України в умовах НЕПу та політика українізації 1920–1930-х рр.
66. Утворення СРСР, становлення тоталітарного режиму та його наслідки для України.
67. Голодомор 1932–1933 рр.: причини та наслідки.
68. Розвиток західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії в міжвоєнний період.
69. Кубофутуризм у мистецькому середовищі України та Росії.
70. Михайло Бойчук і його художня школа.
71. Українські літературні модерністи: проблеми людини, нації та культури.
72. Український фронт Другої світової війни: головні воєнні події.
73. Окупаційна політика нацистської Німеччини та її союзників на території України.
74. Рух опору проти нацистського режиму в Україні: основні форми та напрями.
75. Голод 1946–1947 рр.: причини та наслідки.
76. Політичні та суспільні зміни в УРСР у період «відлиги» Микити Хрущова.
77. Соціально-економічне й політичне становище України в другій половині 1960-х – на початку 1980-х рр.
78. Тоталітаризм як трагедія української культури ХХ ст.
79. Гуманістичні мотиви сучасної української поезії (В. Стус, М. Вінграновський, І. Драч, Д. Павличко, Л. Костенко).
80. Творчий доробок Олександра Довженка.
81. «Поетичне кіно» в Україні (С. Параджанов, Ю. Ільєнко, Л. Осика, І. Миколайчук).
82. Політика «перебудови» в СРСР і її специфіка в Україні.
83. Серпневий путч 1991 р., проголошення незалежності України та розпад СРСР.
84. Суспільно-політичний та економічний розвиток України доби незалежності.
85. Харківський політехнічний інститут: історія становлення та сучасний стан.
86. Культурне життя Слобожанщини в працях Д. Багалія.
87. Гнат Хоткевич – письменник, режисер, актор і музикант.
88. Григорій Квітка-Основ'яненко та Петро Гулак-Артемівський як видатні письменники-слобожани.
89. Театр «Березіль» Леся Курбаса в контексті розвитку української сценічної культури.
90. Образ України у творчості Іллі Рєпіна.

Az önálló munka fő témakörei:

1. A triplijai kultúra és jelentősége a keleti szláv népek mindennapi életének és művészetének kialakulásában.
2. A kimmerek, szkíták és szarmaták kultúrája.
3. Az ókori görög mítoszok és hatásuk a Fekete-tenger melléki antik kultúrára.
4. Az építészet és szobrászat az antik kulturális hagyományban.
5. A Kijevi Rusz bel- és külpolitikájának sajátosságai Vlagyimir és Jaroszlav uralkodása idején; szerepük az államszervezésben.
6. Vlagyimir Monomah mint a keresztény humanizmus képviselője.
7. Kijevi Ilarion a Rusz föld egységéről és nagyságáról.
8. Az óorosz krónikáírás: az egyetemes történelem és az emberi lét koncepciója.
9. A világgépi ábrázolás az „Igor hadjáratáról szóló énekben”.
10. Az óorosz ikonfestészet művészete.
11. A kijevi Szent Szófia-székesegyház mint a Rusz kiemelkedő kulturális emléke.
12. A Halics–Volinyi fejedelemség mint a Kijevi Rusz politikai örökségének folytatója és megőrzője.
13. A személyiség problematikája Danyilo Zatočnyk művében.
14. Jurij Drohobycs – a kora reneszánsz humanista tudósa.
15. Ivan Visenszkij az egyén és a nép szabadságáról.
16. A könyvnyomtatás és a humanista eszmék kibontakozása Ukrajnában.
17. Sztanyiszlav Orikhovszkij, a „ruszín Démoszthenész”.
18. Az ukrán erődítményépítészet a 14–16. században: a gótikától a reneszánszig.
19. A „Pereszopnyicai evangélium” mint nemzeti ereklye.
20. Az ukrán kozákok kialakulásának előfeltételei és tényezői.
21. Petro Konasevics-Szahaidacsnyij alakja és szerepe a török expanzió elleni küzdelemben.
22. A kozák–paraszi felkelések okai, lefolyása és következményei a 16. század végén és a 17. század első felében.

23. Petro Mohila mint egyházi reformer, oktatási tevékenysége és mecénási szerepe.
24. A Kijevó-Mohiljanszka Akadémia felvilágosító tevékenysége.
25. A 17. század közepi nemzeti–felszabadító háború: jellege, mozgatóerői, sajátosságai és következményei.
26. Bogdan Hmelnickij mint a kozák államiság megteremtője, hadvezér és diplomata.
27. A perejaszlavi szerződés és a márciusi cikkelyek: tartalmuk és tudományos értékelésük.
28. A „Ruina” korszaka: okai, lényege és következményei az ukrán területekre nézve.
29. Ivan Mazepa államszervező és politikai tevékenysége.
30. A kulturális élet Ivan Mazepa korában.
31. Az ukrán barokk: jelensége és kulturális sajátosságai.
32. Teofan Prokopovics nézetei az emberről, államról, egyházzal és művészetéről.
33. Hryhorij Szkovoroda tanítása a „hivatott munkáról”.
34. A hajdamák-mozgalom Ukrajnában a 18. században és a Koliivcsina: eredete és következményei.
35. Politikai, társadalmi és gazdasági folyamatok az ukrán területeken az Orosz Birodalom keretében (18. század vége – 19. század).
36. Az ukrán területek politikai és társadalmi-gazdasági fejlődése az Osztrák és Osztrák–Magyar Monarchia fennhatósága alatt (18. század vége – 19. század).
37. M. Berezovszkij, D. Bortnyanszkij és A. Vedel mint az egyházi és világi zene klasszikusai.
38. Az ukrán nemzeti újjászületés a 19. században.
39. Nyikolaj Kosztomarov nézetei az ukrán nemzeti identitásról és kultúráról.
40. A komparatív-történeti módszer alkalmazása Mihajlo Drahomanov kultúratudományi tanulmányaiban.
41. Az ukrán kultúrtörténet fejlődésének koncepciója Ivan Franko munkásságában.
42. Az „ukrán idea” Mihajlo Hruszevszkij kultúratudományi megközelítéseiben.
43. Az ukrán kultúra europizációjának kérdései Nyikolaj Hviljovij műveiben.
44. Hryhorij és Dmytro Levyckij művészete.
45. Volodimir Borovikovszkij festészete.
46. Az ukrán romantika.
47. Ivan Kotljarevszkij „Eneida”-ja mint az újkori ukrán irodalom első műve.
48. Tarasz Sevcenko szerepe a 19. századi kulturális életben.
49. A régi Ukrajna képe Nyikolaj Gogol „Dikanka melletti esték” című művében.
50. Mihajlo Szaickij és az ukrán hivatásos színház kialakulása.
51. Nyikolaj Liszenko mint az ukrán klasszikus zene megteremtője.
52. Leszja Ukrajinka életműve.
53. Ivan Franko mint kiemelkedő kulturális személyiség.
54. Az ukrán politikai pártok kialakulása és fejlődése a 19–20. század fordulóján.
55. Az ukrán diaszpórák kialakulása Kelet- és Nyugat-Európában a 19. század végén és a 20. század elején.
56. Az ukrán területek a 1905–1907-es forradalmi eseményekben.
57. Az Ukrán Központi Rada létrejötte és tevékenysége (1917. március – 1918. április).
58. Mihajlo Hruszevszkij tudományos és politikai öröksége.
59. Pavlo Szkoropadszkij hetman állama.
60. Az Ukrán Népköztársaság Direktórium: politikai rendszer és a vereség okai.
61. A bolsevik rendszer Ukrajnában 1919–1920-ban és a „hadikommunizmus” politikája.
62. A felkelőmozgalom és szerepe az 1917–1921-es ukrán forradalom eseményeiben.
63. A Nyugat-Ukrán Népköztársaság és az 1918–1919-es események.
64. A hadműveletek az ukrán területeken 1919–1920-ban és a lengyel–szovjet háború.
65. Ukrajna gazdasági fejlődése az új gazdaságpolitika (NEP) körülményei között és az ukránosítás politikája az 1920–1930-as években.
66. A Szovjetunió megalakulása, a totalitárius rendszer kiépülése és következményei Ukrajnára nézve.
67. Az 1932–1933-as Holodomor: okai és következményei.
68. A nyugat-ukrán területek fejlődése Lengyelország, Csehszlovákia és Románia keretében a két világháború között.
69. A kubofuturizmus az ukrán és orosz művészeti életben.
70. Mihajlo Bojcsuk és iskolája.
71. Az ukrán irodalmi modernisták: az ember, a nemzet és a kultúra problémái.
72. Az ukrán front a második világháborúban: főbb hadiesemények.
73. A náci Németország és szövetségeseinek megszállási politikája Ukrajnában.
74. Az ellenállási mozgalom fő formái és irányai a náci rezsimmel szemben Ukrajnában.
75. Az 1946–1947-es éhínség: okai és következményei.

76. Politikai és társadalmi változások az Ukrán SZSZK-ban Nyikita Hruscsov „olvadásának” időszakában.
77. Ukrajna társadalmi-gazdasági és politikai helyzete az 1960-as évek második felétől az 1980-as évek elejéig.
78. A totalitarizmus mint a 20. századi ukrán kultúra tragédiája.
79. Humanista motívumok a kortárs ukrán költészetben (Vaszil Sztusz, Mikola Vinhranovszkij, Ivan Dracs, Dmytro Pavlicsko, Lina Kosztyenko).
80. Olekszandr Dovzsenko életműve.
81. A „poetikus film” Ukrajnában (Szerhij Paradzsanov, Jurij Iljenko, Leonyid Oszik, Ivan Mikolajcsuk).
82. A „peresztrojka” politikája a Szovjetunióban és annak sajátosságai Ukrajnában.
83. Az 1991. augusztusi puccs, Ukrajna függetlenségének kikiáltása és a Szovjetunió felbomlása.
84. Ukrajna társadalmi-politikai és gazdasági fejlődése a függetlenség korszakában.
85. A Harkivi Műszaki Egyetem: történeti kialakulása és jelenlegi helyzete.
86. A Szlobozsanscsina kulturális élete Dmitrij Bahalij munkásságában.
87. Hnat Hotkevics mint író, rendező, színész és zenész.
88. Hryhorij Kvitka-Osnovjanenko és Petro Hulak-Artemovszkij mint kiemelkedő szlobozsán írók.
89. Lesz Kurbasz „Berezil” színháza az ukrán színházas fejlődésének kontextusában.
90. Ukrajna képe Ilja Repin művészetében.

Recommended topics for individual student work:

1. The Trypillia Culture and its Significance for the Formation of Everyday Life and Art of the East Slavic Peoples.
2. The Cultures of the Cimmerians, Scythians, and Sarmatians.
3. Ancient Greek Myths and Their Influence on the Culture of the Black Sea Region.
4. Architecture and Sculpture in the Classical Cultural Tradition.
5. The Internal and External Policies of Kyivan Rus' during the Reigns of Volodymyr the Great and Yaroslav the Wise; Their Role in State-Building.
6. Volodymyr Monomakh as a Representative of Christian Humanism.
7. Metropolitan Ilarion of Kyiv on the Unity and Greatness of Rus' Land.
8. Old Rus' Chronicles: The Concept of World History and Human Existence.
9. The Image of the World in The Tale of Igor's Campaign.
10. Old Rus' Icon Painting.
11. Saint Sophia Cathedral of Kyiv as a Monument of Rus' Culture.
12. The Halych-Volhynian Principality as the Continuation and Preservation of the Political Legacy of Kyivan Rus'.
13. The Theme of Personality in The Word of Daniel the Prisoner.
14. Yurii Drohobych – a Humanist Scholar of the Early Renaissance.
15. Ivan Vyshenskyi on the Freedom of the Individual and the Nation.
16. The Introduction of Printing and the Formation of Humanist Ideas in Ukraine.
17. Stanisław Orikhovsky, the “Ruthenian Demosthenes.”
18. Ukrainian Fortification Architecture of the 14th–16th Centuries: From Gothic to Renaissance.
19. The Peresopnytsia Gospel as a National Relic.
20. Preconditions and Factors in the Emergence of Ukrainian Cossacks.
21. Hetman Petro Konashevych-Sahaidachny and His Role in Resisting Ottoman Expansion.
22. Causes, Course, and Consequences of Cossack-Peasant Uprisings in the Late 16th – Early 17th Century.
23. Petro Mohyla – Church Reformer, Educator, and Patron.
24. The Enlightenment Activities of the Kyiv-Mohyla Academy.
25. The National Liberation War of the Mid-17th Century: Nature, Driving Forces, Features, and Outcomes.
26. Bohdan Khmelnytsky as Founder of the Cossack State, Military Leader, and Diplomat.
27. The Pereiaslav Agreement and the March Articles: Content and Scholarly Assessments.
28. The “Ruin” Period: Causes, Nature, and Consequences for Ukrainian Lands.
29. The Political and State Activities of Hetman Ivan Mazepa.
30. Cultural Life in the Era of Ivan Mazepa.
31. Ukrainian Baroque: Phenomenon and Cultural Features.

32. Feofan Prokopovych's Views on Humanity, the State, the Church, and Art.
33. Hryhorii Skovoroda's Teaching on "Congenial Labour."
34. The Haidamak Movement and the Koliivshchyna of the 18th Century: Origins and Consequences.
35. Political, Social, and Economic Processes in Ukrainian Lands under the Russian Empire (Late 18th – 19th Centuries).
36. Political and Socio-Economic Development of Ukrainian Lands under Austrian and Austro-Hungarian Rule (Late 18th – 19th Centuries).
37. M. Berezovsky, D. Bortnyansky, and A. Vedel as Classics of Sacred and Secular Music.
38. The Ukrainian National Revival in the 19th Century.
39. Mykola Kostomarov's Views on Ukrainian National Identity and Culture.
40. The Comparative-Historical Method in Mykhailo Drahomanov's Cultural Studies.
41. Ivan Franko's Conception of the Development of Ukrainian Culture.
42. The "Ukrainian Idea" in Mykhailo Hrushevsky's Cultural Studies.
43. The Question of the Europeanization of Ukrainian Culture in the Works of Mykola Khvylovy.
44. The Artistic Works of Hryhorii and Dmytro Levytsky.
45. The Painting of Volodymyr Borovykovsky.
46. Ukrainian Romanticism.
47. Ivan Kotliarevsky's Aeneid as the First Work of Modern Ukrainian Literature.
48. The Role of Taras Shevchenko in Ukrainian Cultural Life of the 19th Century.
49. The Image of Old Ukraine in Mykola Gogol's Evenings on a Farm Near Dikanka.
50. Mykhailo Starytsky and the Formation of Ukrainian Professional Theatre.
51. Mykola Lysenko – Founder of Ukrainian Classical Music.
52. The Literary Legacy of Lesia Ukrainka.
53. Ivan Franko as an Outstanding Cultural Figure.
54. The Emergence and Evolution of Ukrainian Political Parties at the Turn of the 19th–20th Centuries.
55. The Formation of Ukrainian Diasporas in Eastern and Western Europe at the End of the 19th – Beginning of the 20th Century.
56. Ukrainian Lands in the Revolutionary Events of 1905–1907.
57. The Creation of the Central Rada and Its Activities (March 1917 – April 1918).
58. Mykhailo Hrushevsky's Scholarly and Political Legacy.
59. The Ukrainian State of Hetman Pavlo Skoropadsky.
60. The Directorate of the Ukrainian People's Republic: Political Regime and Causes of Defeat.
61. The Bolshevik Regime in Ukraine (1919–1920) and the Policy of "War Communism."
62. The Insurgent Movement and Its Role in the Events of the Ukrainian Revolution (1917–1921).
63. The West Ukrainian People's Republic and the Events of 1918–1919.
64. Military Actions in Ukraine in 1919–1920 and the Soviet-Polish War.
65. Economic Development in Ukraine under the NEP and the Policy of Ukrainization (1920s–1930s).
66. The Creation of the USSR, the Establishment of the Totalitarian Regime, and Its Consequences for Ukraine.
67. The Holodomor of 1932–1933: Causes and Consequences.
68. The Development of Western Ukrainian Lands under Poland, Czechoslovakia, and Romania in the Interwar Period.
69. Cubo-Futurism in the Artistic Environment of Ukraine and Russia.
70. Mykhailo Boichuk and His Artistic School.
71. Ukrainian Literary Modernists: The Problem of Man, Nation, and Culture.
72. The Ukrainian Front of the Second World War: Main Military Events.
73. Nazi Occupation Policy in Ukraine.
74. The Resistance Movement against Nazi Occupation: Main Forms and Directions.
75. The Famine of 1946–1947: Causes and Consequences.
76. Political and Social Changes in the Ukrainian SSR during the Khrushchev "Thaw."
77. The Socio-Economic and Political Situation in Ukraine in the Late 1960s – Early 1980s.
78. Totalitarianism as a Tragedy of Ukrainian Culture in the 20th Century.
79. Humanist Motifs in Contemporary Ukrainian Poetry (V. Stus, M. Vingranovsky, I. Drach, D. Pavlychko, L. Kostenko).

80. The Creative Legacy of Oleksandr Dovzhenko.
81. "Poetic Cinema" in Ukraine (S. Paradzhanov, Yu. Illienko, L. Osyka, I. Mykolaichuk).
82. The Policy of "Perestroika" in the USSR and Its Specificities in Ukraine.
83. The August 1991 Coup, the Proclamation of Ukraine's Independence, and the Collapse of the USSR.
84. The Socio-Political and Economic Development of Independent Ukraine.
85. The Kharkiv Polytechnic Institute: History and Modern Status.
86. The Cultural Life of Slobozhanshchyna in the Works of Dmytro Bahalii.
87. Hnat Khotkevych – Writer, Director, Actor, and Musician.
88. Hryhorii Kvitka-Osnovyanenko and Petro Hulak-Artemovsky as Prominent Writers of Slobozhanshchyna.
89. Les Kurbas' Theatre "Berezil" in the Context of the Development of Ukrainian Stage Culture.
90. The Image of Ukraine in the Works of Illia Repin.

Теми для колективних завдань (робота у групі):

1. **Доісторичні культури на території України** – створення спільного постера або цифрової презентації про археологічні знахідки.
2. **Державний устрій та культура Київської Русі** – організація дискусійного форуму про те, наскільки прийняття християнства змінило суспільство і культуру.
3. **Походження козацтва та його суспільна роль** – інсценізація або створення короткометражного фільму про повсякденне життя козаків.
4. **Україна під владою Великого князівства Литовського та Королівства Польського** – проект на основі карти, який демонструє політичні, економічні та культурні зміни.
5. **Богдан Хмельницький і козацька держава** – організація «круглого столу» щодо наслідків визвольної війни.
6. **Розвиток української культури у XVIII–XIX ст.** – створення спільного портфоліо про літературу, живопис та архітектуру доби.
7. **Національне відродження у XIX ст.** – проектна робота, яка показує вплив мовної та освітньої політики на формування національної свідомості.
8. **Україна в Першій світовій війні та в період революцій** – групове дослідження і постерна конференція про долю військовополонених, біженців та солдатів.
9. **Радянізація та вплив тоталітарної доби на культуру** – групова презентація про трансформацію освіти, літератури та мистецтва.
10. **Україна на порозі незалежності (1985–1991 рр.)** – спільний збір інтерв'ю (наприклад, сімейні спогади) та аналіз того, як люди переживали зміну системи.
11. **Радянська пропаганда та цензура у пресі (1920–1980-ті роки)** – аналіз плакатів, газетних статей, карикатур.
12. **Аварія на Чорнобильській АЕС 1986 р. у пресі** – як радянська преса висвітлювала подію і як про неї повідомляли західні ЗМІ.
13. **Перехідний період (1989–1991) у дзеркалі преси** – порівняння наративів у різних виданнях (українських, угорських, західних).

A csoportos feladatok ajánlott témái:

1. **Őskori kultúrák Ukrajna területén** – egy közös poszter vagy digitális prezentáció készítése az archeológiai leletekről.
2. **Kijevi Rusz államszervezete és kultúrája** – vitafórum szervezése arról, hogy a kereszténység felvétele mennyiben változtatta meg a társadalmat és a kultúrát.
3. **A kozákság eredete és társadalmi szerepe** – dramatizált jelenet vagy rövidfilm készítése a kozákok mindennapi életéről.
4. **Ukrajna a Litván Nagyfejedelemség és a Lengyel Királyság uralma alatt** – térkép alapú projekt, amely bemutatja a politikai, gazdasági és kulturális változásokat.
5. **Bohdan Hmelnickij és a kozák állam** – kerekasztal-beszélgetés szervezése a szabadságharc következményeiről.
6. **Az ukrán kultúra fejlődése a 18–19. században** – közös portfólió a korszak irodalmáról, festészetéről és építészetéről.
7. **Nemzeti újjászületés a 19. században** – projektmunka, amely bemutatja a nyelv- és oktatáspolitikai hatását a nemzettudat formálódására.

	<ol style="list-style-type: none"> 8. Україна аз елсї вїлїгїборїбан ес а форрадальмек идеїен – csoportos kutatás és poszterkonferencia a hadifoglyok, menekültek és katonák sorsáról. 9. A szovjetizáció és a totalitárius korszak hatása a kultúrára – csoportos prezentáció az oktatás, irodalom és művészet átalakulásáról. 10. Україна а фїггетленсїг кїсзїбїен (1985–1991) – közös interjúgyűjtés (pl. családi visszaemlékezések) és elemzés arról, hogyan élték meg az emberek a rendszerváltást. 11. A szovjet propaganda és cenzúra a sajtóban (1920–1980-as évek) – plakátok, újságcikkek, karikatúrák elemzése. 12. Az 1986-os csernobili katasztrófa a sajtóban – hogyan tálalta a szovjet sajtó az eseményt, és hogyan számolt be róla a nyugati média? 13. A rendszerváltás (1989–1991) a sajtótükrében – különböző lapok (ukrán, magyar, nyugati) narratíváinak összehasonlítása. <p>Recommended group work, project topics:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prehistoric cultures on the territory of Ukraine – creating a joint poster or digital presentation about archaeological findings. 2. The state structure and culture of Kyivan Rus' – organizing a discussion forum on how the adoption of Christianity transformed society and culture. 3. The origins of the Cossacks and their social role – performing a dramatized scene or producing a short film about everyday Cossack life. 4. Ukraine under the rule of the Grand Duchy of Lithuania and the Kingdom of Poland – a map-based project demonstrating political, economic, and cultural changes. 5. Bohdan Khmelnytskyi and the Cossack state – organizing a roundtable discussion on the consequences of the liberation war. 6. The development of Ukrainian culture in the 18th–19th centuries – preparing a collective portfolio on the literature, painting, and architecture of the period. 7. National revival in the 19th century – a project exploring the impact of language and educational policies on the formation of national identity. 8. Ukraine during the First World War and the revolutionary period – group research and a poster conference on the fate of prisoners of war, refugees, and soldiers. 9. Sovietization and the impact of the totalitarian era on culture – group presentation on the transformation of education, literature, and art. 10. Ukraine on the eve of independence (1985–1991) – collective interviews (e.g., family recollections) and analysis of how people experienced the regime change. 11. Soviet propaganda and censorship in the press (1920s–1980s) – analysis of posters, newspaper articles, and cartoons. 12. The 1986 Chernobyl disaster in the press – examining how the Soviet press reported the event and how it was presented in Western media. 13. The transition period (1989–1991) in the mirror of the press – comparing narratives in various newspapers (Ukrainian, Hungarian, and Western).
<p>Очікуванї інтегрованї, загальнї та фаховї компетентностї Elvárt kompetenciák</p>	<p style="text-align: center;">Перелїк компетентностей випускника</p> <p>Інтегральна компетентність ІК. Здатність розв'язувати складнї спеціалїзованї практичнї завданнї в галузі середньої освіти, природничих, фізичних, хїмїчних, біологїчних і педагогїчних наук, що передбачає застосування теорїй та методїв природничих наук, педагогїки, психологїї, теорїї та методїки навчання і характеризується комплексністю та невизначенїстю умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.</p> <p>Загальнї компетентностї (ЗК) ЗК4. Здатність забезпечувати здобувачам освіти навчання з урахуванням особливостей мовного середовища в закладї освіти мовою відповідного корінного народу або національної меншини України. ЗК8. Здатність реалїзувати свої права і обов'язки як члена суспїльства; усвідомлення цїнностей громадянського (вільного демократичного) суспїльства та необхідностї його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК9. Здатність зберїгати та примножувати моральнї, культурнї, науковї цїнностї і досягнення суспїльства на основї розуміння історїї та закономірностей розвитку предметної області, її мїсця у загальній системї знань про природу і суспїльство та значення у розвитку суспїльства, технїки і технологїй; усвідомлювати взаємозалежність людей і систем у глобальному свїті.</p>

ЗК11. Здатність поважати різноманітність суспільства і враховувати права кожного, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

ЗК12. Здатність брати участь у житті суспільства, органів місцевого самоврядування та в управлінні на різних рівнях, зокрема у волонтерській діяльності.

Фахові (спеціальні) компетентності (ФК)

ФК8. Здатність до формування спільноту здобувачів освіти; знаходження ефективних стратегій мотивації їх до саморозвитку, позитивної самооцінки та я-ідентичності (самовизначення, зацікавлення, усвідомленого ставлення до навчання); спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН13. Демонструє знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовує необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

ПРН22. Знає основні запобігання корупції, суспільної та академічної доброчесності на рівні, необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки серед здобувачів освіти та вміння застосувати їх в професійній діяльності.

Integrált kompetencia (IK)

IK. Képesség összetett, szakosított gyakorlati feladatok megoldására a középiskolai oktatás, valamint a természettudományok, fizika, kémia, biológia és pedagógiai tudományok területén, amely magában foglalja a természettudományok, pedagógia, pszichológia, tanításmélt és módszertan alkalmazását, és amelyet az oktatási folyamat szervezésének összetettsége és bizonytalan körülményei jellemeznek a középiskolai intézményekben.

Általános kompetenciák (ÁK)

ÁК4. Képesség a tanulók oktatásának biztosítására a nyelvi környezet sajátosságainak figyelembevételével, az adott őshonos nép vagy Ukrajna nemzeti kisebbsége nyelvén.

ÁК8. Képesség saját jogok és kötelességek megvalósítására a társadalom tagjaként; tudatosság a polgári (szabad demokratikus) társadalom értékeiben, annak fenntartható fejlődésében, a jog uralmában, valamint az emberi és állampolgári jogok és szabadságok fontosságában Ukrajnában.

ÁК9. Képesség a társadalom erkölcsi, kulturális és tudományos értékeinek megőrzésére és gyarapítására a tudományág történetének és fejlődési törvényszerűségeinek megértése alapján; a szakterület helyének felismerése az ismeretek általános rendszerében, valamint szerepe a társadalom, a technika és a technológia fejlődésében; a globális világban az emberek és rendszerek kölcsönös összefüggésének tudatosítása.

ÁК11. Képesség a társadalom sokszínűségének tiszteletben tartására és mindenki jogainak figyelembevételére; tudatosság a tanulási folyamat minden résztvevője számára az egyenlő esélyek szükségességéről.

ÁК12. Képesség részt venni a társadalom, a helyi önkormányzatok és különböző szintű irányítási folyamatok életében, beleértve az önkéntes tevékenységet is.

Szakmai (speciális) kompetenciák (Szk)

Szk8. Képesség a tanulói közösség kialakítására; hatékony motivációs stratégiák megtalálása önfejlesztésre, pozitív önértékelésre és én-identitás kialakítására (önmeghatározás, érdeklődés, tudatos hozzáállás a tanuláshoz); a fejlődés és eredmények elérésének irányítása minden tanuló képességeinek és érdeklődésének figyelembevételével.

Képzési program tanulási eredményei (PTE)

PTE13. Ismeri a szakmai tevékenységet szabályozó jogi dokumentumok alapvető előírásait; indokolni tudja a demokratikus jogállam eszközeinek alkalmazását a szakmai és társadalmi tevékenység során, valamint a döntéshozatalt az emberi jogok és szabadságok tiszteletén alapuló módon Ukrajnában.

PTE22. Ismeri a korrupció, valamint a társadalmi és akadémiai integritás megelőzésének alapjait olyan szinten, amely szükséges a korrupció és a tisztességtelen viselkedés iránti

	<p>intolerancia kialakításához a tanulók körében, és képes ezeket alkalmazni a szakmai tevékenységben.</p> <p>Integral competence (IC) IC. Ability to solve complex specialized practical tasks in the field of secondary education, natural sciences, physics, chemistry, biology, and pedagogical sciences, which involves applying theories and methods from natural sciences, pedagogy, psychology, teaching theory and methodology, characterized by the complexity and uncertainty of the conditions for organizing the educational process in secondary education institutions.</p> <p>General competences (GC) GC4. Ability to provide education for learners considering the specifics of the language environment in the institution, in the language of the relevant indigenous people or national minority of Ukraine. GC8. Ability to exercise one’s rights and duties as a member of society; awareness of the values of a civic (free democratic) society, the necessity of its sustainable development, the rule of law, and human and civil rights and freedoms in Ukraine. GC9. Ability to preserve and enhance the moral, cultural, and scientific values and achievements of society based on understanding the history and development patterns of the field; recognizing its place in the general system of knowledge and its role in the development of society, technology, and engineering; awareness of the interdependence of people and systems in the global world. GC11. Ability to respect the diversity of society and consider the rights of everyone; awareness of the need for equal opportunities for all participants in the educational process. GC12. Ability to participate in the life of society, local self-government bodies, and management at various levels, including volunteer activities. ФК8. Ability to form a learning community; find effective strategies to motivate learners toward self-development, positive self-esteem, and identity (self-determination, interest, conscious attitude toward learning); guide progress and achievement considering each learner’s abilities and interests.</p> <p>Program Learning Outcome (PLO) PLO13. Demonstrates knowledge of the main provisions of normative legal documents regarding professional activity; justifies the need to use the tools of a democratic legal state in professional and social activities and to make decisions based on respect for human rights and freedoms in Ukraine. PLO22. Knows the main measures for preventing corruption, social, and academic integrity at a level necessary to develop intolerance toward corruption and dishonest behavior among learners, and can apply them in professional activities.</p>
<p>Програмні результати навчання Elvárt tanulási eredmények</p>	<p>Програмні результати навчання:</p> <ul style="list-style-type: none"> • застосовує сучасні інформаційні, комунікаційні та цифрові технології у процесі професійної педагогічної діяльності • знає сучасні технології пошуку наукової інформації з метою самоосвіти та використання у професійній діяльності <p>Elvárt tanulási eredmények:</p> <ul style="list-style-type: none"> • alkalmazza a modern információs, kommunikációs és digitális technológiákat a pedagógiai szakmai tevékenységek során • ismeri a tudományos információk keresésére szolgáló modern technológiákat az önképzés és a szakmai tevékenységekben való alkalmazásuk céljából. <p>Expected student learning outcomes:</p> <ul style="list-style-type: none"> • applies modern information, communication, and digital technologies in the course of professional pedagogical activities • is familiar with modern technologies for searching scientific information for the purposes of self-education and their application in professional activities
<p>Критерії контролю та оцінювання результатів навчання Számonkérés és értékelés rendszere, szempontjai</p>	
<p>Поточний контроль (форма проміжної перевірки знань студентів протягом семестру)</p>	<p>Підсумковий контроль (оцінювання знань студентів наприкінці вивчення навчальної дисципліни)</p>

<p>Мета поточного контролю — слідкувати за успішністю студентів і вчасно виявляти проблеми в засвоєнні матеріалу.</p> <p>Folyamatos értékelés</p> <p>(a hallgató ismereteinek mérése és ellenőrzése a félév során)</p> <p>A folyamatos ellenőrzés célja, hogy nyomon kövesse a hallgatók tanulmányi előmenetelét, és időben feltárja az anyag elsajátításával kapcsolatos problémákat.</p>		<p>Мета підсумкового контролю — визначити рівень засвоєння навчального матеріалу за весь курс.</p> <p>Záró értékelés</p> <p>(a hallgatók tudásának értékelése az adott tantárgy végén).</p> <p>A záró értékelés célja, hogy meghatározza a tananyag elsajátításának szintjét a teljes kurzus végén.</p>	
<p>Форми, методи, інструменти контролю</p> <p>Ellenőrzés formái, módszerei, eszközei</p>	<p>Максимальна к-сть балів, що накопичуються</p> <p>Megszerezhető pontok (maximum)</p>	<p>Форми, методи, інструменти контролю</p> <p>Ellenőrzés formái, módszerei, eszközei</p>	<p>Максимальна к-сть балів, що накопичуються</p> <p>Megszerezhető pontok (maximum)</p>
Активність на практичних, семінарських заняттях Aktivitás a gyakorlati, szemináriumi órákon	10	Іспит (екзамен): усний Vizsga: szóbeli	100
Виконання індивідуальних завдань Egyéni feladatok elvégzése (pl. beadandók)	20		
Виконання занять у групі Csoportos feladatok	10		
Написання контрольних робіт, тестів Dolgozatok (ZH-k), tesztek megírása	50		
Виконання лабораторних робіт Labormunkák leadása			
Виконання завдань із самостійної роботи Önálló munka feladatainak elvégzése (pl. beadandók)	10		
Максимальні кількість балів / Megszerezhető összpontszám: 100			
Чи є можливість отримати оцінку «автоматом»? Van-e lehetőség megajánlott (automatikus) jegybeírásra?			
Так, при умові: Igen, az alábbi feltételekkel:			
Ні Nem		Складання іспиту/ заліку є обов'язковим. A beszámoló kötelező.	
Доступ до «Google Classroom» ОК A képzési komponenshez tartozó Google Classroom linkje		Лекції/Előadások: https://classroom.google.com/c/ODAwODUxMjM4ODgx?cjc=tmemnamt tmemnamt Практичні (семінарські) заняття/Szeminárium: https://classroom.google.com/c/ODAyMDgxMDY5MDg4?cjc=fscuskz3 fscuskz3	
Рекомендовані джерела (основна та допоміжна література, електронні та онлайн інформаційні ресурси) Tananyagok (kötelező és ajánlott szakirodalom, elektronikus és online tananyagok stb.)		<p>Основна література / Kötelező szakirodalom / Required Reading:</p> <ol style="list-style-type: none"> Бідзія П.О., Дідик С.С.: Історія України від найдавніших часів до сьогодення. Навчальний посібник. Запоріжжя. Запорізький державний медичний університет, 2019. Білоцерківський В. Я.: Історія України. Київ. МОН. Центр учбової літератури, 2007. Бойко О.Д.: Історія України: Навч. посіб. 3-ге вид., доповн. Київ.Академвидав. 2010. Бушин М. І., Гуржій О. І.: Історія України. Підручник для студентів неісторичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Черкаси. Український літопис, 2016. Герасимов Т.Ю., Пономаренко А.Б., Сідлецька Т.І.: Історія та культура України. Електронний навч. посіб. Вінниця. ВНТУ. 2025. Греченко В.А.: Історія та культура України. Підручник. Харків. ХНУВС. 2017. Греченко В.А.: Політична історія України. Навч. посіб. 2-ге вид. Київ. Академвидав. 2008. 	

8. Дедурін Г.Г., Іванов С.Ю., Чорний І.В.: Історія та культура України. Навч. посіб. Харків. ХНУВС. 2017.
9. Єфремова Н. В., Корнієнко І.В.: Історія України та української культури. Одеса. Фенікс. 2024.
10. Каденюк О.С., Михайлик А.О., Нестеренко В.А., Боднар А.М., Завадська І.М.: Історія та культура України. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів неісторичних спеціальностей. Кам'янець-Подільський. Подільський Державний Аграрно-Технічний Університет. 2021.
11. Казьмирчук Г.Д. та ін.: Історія України. Підручник. Київ. МОН. Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2009.
12. Радченко Л.С.: Історія України з найдавніших часів до ХХ ст. Для студентів денної та заочної форми навчання. Боярка. ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів». 2015.
13. Смолій В.А.: Історія України. Київ. Альтернативи. 1997.
14. Субтельний О.: Україна. Історія. Київ. Либідь, 1996.
15. Танцюра В. І.: Історія України: навчальний посібник. Харків. 2016.
16. Толочко П. П. (ред.): Історія української культури у 5-ти т. Т. 1. Історія культури давнього населення України. Київ. Наукова думка, 2001.
17. Fedinec Csilla, Font Márta, Szakál Imre, Varga Beáta: Ukrajna története: régiók, identitás, államiság. Társadalomtudományi Kutatóközpont. Gondolat Kiadó. Budapest, 2021.
18. Fedinec Csilla: Kijevi csirke - (Geo)politika a mai Ukrajnában. Pesti Kalligram KFT., 2019.
19. Font Márta, Varga Beáta: Ukrajna története. Bölcsész Konzorcium, Szeged, 2006.
20. Szereda Viktória (szerk.) Fedinec Csilla: Ukrajna színeváltozása 1991-2008. Pesti Kalligram KFT., 2009.
21. Szerhij Jekelcsik: Ukrajna története. Egy modern nemzet születése. Kairosz Kiadó, 2014.
22. Tóth Mihály, Fedinec Csilla, Halász Iván: A független Ukrajna - Államépítés, alkotmányozás és elsüllyesztett kincsek. Pesti Kalligram KFT., 2016.

Рекомендована література / Ajánlott irodalom / Recommended Reading:

1. Апанович О. М.: Гетьмани України і кошові отамани Запорізької Січі. Київ. Либідь. 1993.
2. Баран В.К.: Україна після Сталіна: нарис історії 1953-1985 рр. Львів. Свобода. 1992.
3. Богуцький Ю. П.: Українська культура в європейському контексті. Київ. Знання, 2007.
4. Бокань В., Польовий Л.: Історія культури України. Київ. МАУП, 2002.
5. Брехуненко В.А.: Історія українського козацтва: Нариси. У 2-х т. Київ. Вид.дім "Києво-Могилян. акад.". 2009.
6. Булдакова О.В.: Конспект лекцій з курсу «Історія української культури» для студентів всіх спеціальностей і форм навчання. Краматорськ. ДДМА. 2012.
7. Бут О.М.: Історія України (Деякі актуальні питання середини ІХ –поч. ХХ ст.): навч. метод. посіб. Донецьк. ДонУ. 2014.
8. Висоцький О. Ю.: Історія української культури. Навч. Посібник. Дніпропетровськ. НМетАУ, 2009.
9. Відейка М. Ю. (гол.ред.): Енциклопедія трипільської цивілізації : у 2 томах. Київ. Укрполіграфмедіа, 2004.
10. Вінквіст Ч., Тейлор В. (ред.): Енциклопедія постмодернізму. Київ. Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003.
11. Греченко В.А.: Історія світової та української культури. Підручник для вищих закладів освіти. Київ. Літера ЛТД. 2006.
12. Грицак Я.Й.: Нарис історії України. Формування модерної української нації ХІХ - ХХ століття: Навч. посіб. 2-ге вид. Київ. Генеза. 2000.
13. Дециньський Л.С.: Історія України та її державності. Курс лекцій – 5-те вид. переробл. і доповн. Львів. «Львів. політехніка». 2009.
14. Закович М. М. (ред.): Культурологія: українська та зарубіжна культура. Навч. посібник. Київ. Знання, 2007.
15. Залізник Л. Л.: Первісна історія України. Київ. Вища школа, 1999.
16. Іваненко В.В., Кривчик Г.Г.: Історія і культура України. Електронний підручник для студ. природн. і техн. спец. Дніпропетровськ, 2016.
17. Іваненко В.В., Кривчик Г.Г.: Історія України. Метод. посіб. до семінар. занять для студ. природн. і техн. спец. Донецьк. ДНУ. 2015.

18. Іваненко В.В., Кривчик Г.Г.: Історія України. Навч. посіб. для студ. природн. і техн. спец. Донецьк. ДНУ. 2012.
19. Іваненко В.В.: Історія української культури. Навч. посіб. для студ. природн. і техн. спец. Донецьк. ДНУ. 2010.
20. Ісасвич Я.: Українське книговидання. витоки, розвиток, проблеми. Львів : Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ, 2002.
21. Казьмирчук Г.Д.: Історія України. Підручник 2-ге вид., виправл. і доповн. Київ. Логос. 2010.
22. Калакура Я. С., Рафальський О. О., Юрій М. Ф.: Українська культура : цивілізаційний вимір. Київ. ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАНУ, 2015.
23. Капелер А.: Мала історія України. Київ. "К.І.С.". 2007.
24. Клапчук С. М., Остафійчук В. Ф. (ред.): Історія української та зарубіжної культури. Київ. Знання, 2002.
25. Колодний А. М. (ред.): Академічне релігієзнавство. Підручник для вузів. Київ. Світ знань, 2000.
26. Колодний А. М., Яроцький П. Л. (ред.): Історія релігії в Україні. Київ. Знання, 1999.
27. Кордон М. В.: Українська та зарубіжна культура. Підручник. Київ. Центр учбової літератури, 2007.
28. Кривошея В. В.: Козацька Еліта Гетьманщини. Київ. Національна Академія Наук України, 2008.
29. Кузнець Т.В.: Історія України ХІХ століття. Навчальний посібник. Умпнь. Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, 2010.
30. Леп'явко С.: Козацькі війни кінця ХVІ ст. в Україні. Чернівці, 1996.
31. Литвин В.М.: Історія України: Підручник 3-те доопр. та доп. вид. Київ. Наук. думка. 2009.
32. Литвинов В.: Ренесансний гуманізм в Україні. Київ. Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2000.
33. Ніколаєнко В. І.: Історія України. Курс лекцій для студентів технічних Вузів. Харків. 2001.
34. Охредько О., Майорський В., Коломеєць Л.: Історія України. Навчальний посібник. Київ: Центр громадянської освіти «Альменда», 2024.
35. Остафійчук В.Ф.: Історія України: сучасне бачення: Навч. посіб. 4-те вид. виправл. Київ. Знання-Прес. 2008.
36. Павлова О. Ю., Мельничук Т. Ф., Грищенко І. В. та ін (ред.): Історія української культури. Навч. Посібник. Київ. Центр учбової літератури, 2012.
37. Пасічник М. С.: Україна в період руїни 60-80 роки ХVІІ століття. Київ. Українська академія друкарства, 2010
38. Плохій С. Н.: Папство і Україна: політика римської курії на українських землях в ХVІ–ХVІІ ст. Київ. 1989.
39. Попович М.: Нарис історії культури України. Київ. «АртЕк», 1998.
40. Радченко Л.С.: Історія України з найдавніших часів до ХХ ст. Для студентів денної та заочної форми навчання. Боярка. ВП НУБіП України «Боярський коледж екології і природних ресурсів». 2015.
41. Савченко Н.М., Подольський М.К.: Історія України: модульний курс: Навч. посіб. Київ. Інкос. 2006.
42. Самойлович В. П.: Народна архітектура України в ілюстраціях. Київ. Абрис, 1999.
43. Смолій В. А. та ін.: Український Гетьманат: нариси історії національного державотворення ХVІІ–ХVІІІ ст. Київ. Інститут історії України НАН України, 2018.
44. Смолій В. А., Степанков В. С.: Українська національна революція ХVІІ ст. (1648–1676 рр.). Київ. Альтернативи, 1999.
45. Уманцев Ф. С.: Мистецтво давньої України: історичний нарис Київ. Либідь, 2002.
46. Шевнюк О.Л.: Культурологія: Навч. посіб. 3-те вид., стереотип. Київ. Знання. 2007.
47. Шевченко І.: Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку ХVІІІ століття. Львів : Ін-т Історії Церкви ЛБА, 2001.
48. Шейко В. М., Тишевська Л. Г. (ред.): Історія української культури. Навч. Посібник. Київ. Кондор, 2006.
49. Шейко В.М.: Культура України. Збірник наукових праць. Харків. ХДАК. 2013.
50. Яковлева Т.: Руїна Гетьманщини : від Переяславської ради-2 до Андрусівської угоди (1659-1667 рр.) Київ. Основи, 2003.

51. Яртись А. В., Мельник В.П. (ред.): Лекції з історії світової та вітчизняної культури. Навч. Посібник. Львів. Світ, 2005.
52. Яртись А.В., Шендрик С.М., Черепановой С.О.: Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. Львів. Світ, 2005.
53. Pavlo Korinenko, Serhii Padalka, Natalia Varodi: Land Relations in the Context of Social and Economic Transformations of the Ukrainian Countryside During the Years of Independence: Scientific Assessments and Forecasts. Український історичний журнал / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. - ISSN 0130-5247. Web of Science. 2021. No 1. 84-97. pp. <http://uhj.history.org.ua/en/node/10>
54. Varadi N. Documents from the Sectoral State Archive of the Security Service of Ukraine on the Activities of the Personnel of the International Committee of the Red Cross during the 1956 Hungarian Revolution In: Bulgarian Historical Review. Issue 1-2-2022. Web of Science - 3rd quartile, Scopus - 4th quartile. <http://bhr.ihist.bas.bg/actual.html>
55. Lytvynenko A., Zavalova, O., Kalashnyk M., Varadi N., & Enska, O. (2022). Semiotics of advertisement. Amazonia Investiga, 11 (54), pp. 367–373. <https://doi.org/10.34069/AI/2022.54.06.35>. Web of Science
56. Вароді Н.Ф. Transcarpathian Women in Family and Society during the Soviet Era. In. Кузнець Тетяна Володимирівна (головний редактор): Уманська старовина, вип. 12 / 2025. 201-217 pp. ISSN 2519-2035. Видавець: Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Умань. DOI: 10.31499/2519-2035.12.2025.325640 <http://usj.udpu.edu.ua/article/view/325640>
57. Вароді Н.Ф. Спорт у Береговому й районі в середині 1960-х – середині 1980-х рр. In.: Пантюк М.П. – (головний ред.): Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 82. Том 1. Видавничий дім «Гельветика» 2024. 24–29 ст. ISSN 2308-4863 (Online). DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/82-1-4> Aktív netes link: <https://www.aphn-journal.in.ua/82-1-2024>.
58. Вароді Н.Ф. Промисловість і торгівля в Береговому й районі у 1964–1991 рр. In. Пантюк М.П. (головний редактор): Актуальні питання гуманітарних наук. Випуск 78. том 1. Видавничий дім «Гельветика». 2024. 4-12. с. ISSN 2308-4855
59. Вароді Н.Ф. Свята й фестивалі в культурному житті Берегового та району (1964–1991 рр.). In. Русаков Сергій Сергійович (головний редактор): Культурологічний альманах. Видавничий дім «Гельветика» 2024. Випуск 3 (11). ISSN 2786-7242. 291-303 с. DOI <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2024.3.34>
60. Вароді Н.Ф. Берегове часів Хрущова (1953–1964). In. Вчені Записки Таврійського Національного Університету імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. Том 35 (74). №1. Видавничий дім «Гельветика». 2024. ISSN 2663-5984 (print) ISSN 2663-5992 (online). DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2024/1.2>
61. Вароді Н.Ф. The Plant Cultivation Situation of Transcarpathia in the KhrushcheEra (1953–1964)-«Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка» (Категорія «Б»). ВИПУСК 43. ТОМ 1.Видавничий дім «Гельветика». 2021. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-1-1.c.4-11>. Дрогобич.
62. Іжак С.Т., Вароді Н.Ф.: Історія будівництва Тербле-Ріцької ГЕС. In.: Попов Вячеслав Жанович (головний редактор): Вчені Записки Таврійського Національного Університету імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. Том 36 (75) № 1. Видавничий дім «Гельветика». Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського. 2025 67-79 ст. <https://www.hist.vernadskyjournals.in.ua/36-75-1> ISSN 2663-5992 (online). ISSN 2663-5984 (print). DOI <https://doi.org/10.32782/2663-5984.2025/1.1>
63. Róbert Varga. Political and Law Enforcement Transformations in Uzhhorod in 1916. Вісник гуманітарних наук. №9, 2025. Online: DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.16716996> <https://h-visnyk.com.ua/index.php/home/article/view/150/148>

Інформаційні ресурси:

1. Потіха О.Б.: Короткий термінологічний словник з історії України. Методична розробка для організації самостійної роботи студентів. Міністерство освіти і науки України Тернопільський Національний Технічний Університет імені Івана Пулюя. Кафедра Українознавства і Філософії. Методична розробка для організації самостійної роботи студентів. Тернопіль. 2018. https://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/lib/26301/6/Slovyk_terminiv.pdf

	<p>2. Kosztur András: Közép- és Kelet-Európa XX. századi történelmének fogalomtára és történelmi személyeinek adattára. Ungvár, 2019. https://genius-ja.uz.ua/images/files/kelet-europa-20-szazad.pdf</p> <p>3. 100 видатних особистостей в історії України: https://nv.ua/ukr/project/istoria-100-vydayushchikhsya-l-40004783.htmlhttps://uahistory.co/mark.php</p> <p>4. Історія України. Докудрама. https://www.youtube.com/watch?v=LJFR_3myjUk&list=PLD7sy2NUq8iYf37YKP6-aK473Wac7tQof 1-25 серії.</p>	
<p>Якою мірою можна використовувати ШІ (штучний інтелект) під час проходження курсу? Згідно з шкалою: https://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2024/11/zagalni-rekomendacii-vikoristannja-shtuchnogo-intelektu-v-navchanni-ta-vikladanni-uzui.pdf</p> <p>Milyen mértékben használható az AI (mesterséges intelligencia) a kurzus során? Az intézményi skála szerint: https://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2024/11/ai-tablazat-hu.pdf</p>	<p>Під час підготовки до семінарських і практичних занять: A szemináriumi, gyakorlati órákra való felkészülés során:</p>	2
	<p>Під час виконання індивідуальних завдань: Az egyéni feladatok készítése során:</p>	2
	<p>Під час виконання групових завдань: A csoportos feladatok készítése során:</p>	3
	<p>Під час самостійної роботи: Az önálló munka és feladatok során:</p>	3
<p>Мова (мови) курсу A kurzus nyelve(i) Language(s) of the course</p>	<p>Угорська, українська Magyar, ukrán Hungarian, Ukrainian</p>	
<p>Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність Technikai és informatikai háttér</p>	<p>Technikai és informatikai háttér biztosított: laptop, projektor, hangfal stb.</p>	
<p>Інша інформація, пов'язана з ОК A tantárggyal kapcsolatos egyéb információ</p>		

Методи викладання, які використовуються / Alkalmazott oktatási-tanítási módszerek / Methods of teaching used:

	Метод	Характеристика	Переваги	Використовуються
Класичні методи (за характером пізнання)	Пояснювально-ілюстративний	Лекції, пояснення.	Структурованість, традиційність, досвід.	+
	Репродуктивний	Відтворення інформації.	Закріплення знань.	+
	Частково-пошуковий	Певна свобода у дослідженні.	Мотивує до пошуку, самостійної роботи.	+
	Обговорення	Дискусія на семінарських заняттях.	Підсилює критичне та аналітичне мислення.	+
	Дослідницький	Самостійні пошукові проекти.	Підсилює аналітичне мислення.	+
Інноваційні та активні методи	Активне навчання (Active Learning)	Студенти активно здійснюють дослідницьку чи практичну діяльність: групова робота, рольові ігри, симуляції, кейс-стадії.	Знижує рівень невдач та підвищує успішність студентів порівняно з лекційною формою	+
	Навчання на основі проблем (Problem-Based Learning – PBL)	Студенти працюють у малих групах над реальними чи уявними відкритими завданнями. Акцент робиться на самостійне дослідження, критичне мислення, комунікацію та колективну роботу.	Залученість, критичне мислення	+
	Проектне навчання (Project-Based Learning)	Студенти вирішують практичні проекти, які мають зв'язок із професійною діяльністю.	Неформальна атмосфера стимулює розвиток творчості, навичок роботи в команді, інноваційності та гнучкості	+

	Командне навчання (Team-Based Learning – TBL)	Структурована групова робота з попередньою підготовкою, оцінюванням на основі командних рішень, зворотним зв'язком в реальному часі.	Комунікація, відповідальність. Активно використовується для підвищення залученості і довгострокового засвоєння знань.	+
	Перевернутий клас (Flipped Classroom)	Студенти опрацьовують теоретичний матеріал вдома (лекції онлайн, відео, тексти), а аудиторія використовується для практичних задач, дискусій, кейсів й колективної роботи під супроводом викладача.	Гнучкість, глибока робота	+
	Змішане навчання (Blended Learning)	Поєднує онлайн-інструменти з аудиторними заняттями. Наприклад, частково онлайн-доставлення контенту + класні сесії для обговорень або консультацій.	Підвищує гнучкість і дозволяє орієнтуватися на індивідуальні потреби студентів.	+
	Навчання через гру – гейміфікація (Gamification)	Навчальний контент перепроєктується у формат гри або симуляції. Викладач додає ігрові елементи до існуючого контенту, без змін сутності матеріалу.	Викликає внутрішню мотивацію, задоволення від прогресу, позитивну реакцію на невдачі, соціальну взаємодію і змагальність.	-
	Навчання через дослідження (Inquiry-Based Learning – IBL)	Студенти формують питання, досліджують тему, стають кураторами власного навчання, а викладач діє як фасилітатор.	Цей метод стимулює критичне мислення і дослідницьку активність.	+
Інші методи				